

Loods een noodwet door de Kamer om voor het eind van het jaar de stikstof-lockdown op te heffen

Posted on 8 oktober 2022 by Arnout Jaspers

Het langverwachte rapport over hoe het verder moet met het stikstofbeleid, getiteld *Wat wel kan*, is met een wonderlijke welwillendheid ontvangen door de kinderen van de rekening. Een therapeutische aai over hun bol van Johan Remkes en een standje voor het kabinet vanwege de toonhoogte gaven al genoeg 'verbinding' en 'erkenning' om iedereen weer aan de poldertafel te krijgen.

Na de heftige polarisatie van de afgelopen maanden leefde blijkbaar breed de wens om weer met elkaar in gesprek te komen. Dus zochten, en vonden, alle partijen perspectief in Remkes' 'denklijn' (het mag van Remkes geen plan heten, want dat is aan het kabinet om te formuleren, waar hij op zich gelijk in heeft).

Landbouwkoepeel LTO ziet blijkbaar perspectief in twee extra ijkmomenten in 2025 en 2028, wanneer de deadline voor de halvering van de uitstoot in 2030 opnieuw bespreekbaar wordt. Gegeven de realiteit van het politieke handwerk in Nederland,

moet daar jaren uitstel uit te slepen zijn.

Remkes wil af van de Kritische Depositie Waarde

Ook noemt Remkes het tweede grote stikstofdoel helemaal niet meer: in 2030 moest in driekwart van de Natura2000-gebieden de stikstofneerslag onder de Kritische Depositie Waarde (KDW) liggen. Remkes wil namelijk de KDW als criterium voor hoe een Natura2000-gebied er aan toe is op termijn uit de wet halen, en 'samen met de sector' een integrale beoordelingssystematiek van de natuur in zo'n gebied bedenken.

Nu is het nog pure theorie, maar dat zou kunnen betekenen dat landbouwbedrijven met veel stikstofuitstoot bij sommige stikstofgevoelige Natura2000-gebieden toch kunnen blijven. Afschaffing, op termijn, van de door de boeren gehate KDW's – dat kun je ook perspectief noemen.

Maar al die welwillendheid was direct na de presentatie. Al snel lekte een filmpje uit waarin Jesse Klaver buiten beeld gnuifde dat alles waar boeren zich eerder kwaad om hadden gemaakt nog in het plan stond. Snel afstempelen in een extra ministerraad en dóór, voordat ze het rapport echt gelezen hadden en weer actie gingen voeren, moest volgens hem het motto zijn.

Een boer met duizend varkens is een piekbelaster maar Tata Steel niet

Voor de camera had Klaver al geconstateerd dat Remkes' denklijn juist 'een schepje er bovenop' was vergeleken met het kabinetsplan. Dat ging over een opmerkelijk harde aanbeveling van Remkes: binnen een jaar moeten 500 à 600 piekbelasters worden uitgekocht of verplaatst, zo nodig gedwongen.

Een piekbelaster is een bedrijf dat veel stikstof uitstoot, dichtbij een stikstofgevoelig Natura2000-gebied ligt en daar – berekend met het computermodel Aerius – veel stikstofdepositie veroorzaakt. Die combinatie zorgt ervoor, dat vrijwel alleen veehouderijen als piekbelaster zullen worden aangemerkt.

De grootste stikstofuitstoter van Nederland is Tata Steel, maar die komt echt niet in die Kwijt 500 terecht. Want die stoot NOx uit, dat over heel Nederland en de buurlanden uitwaait. Veehouderijen stoten ammoniak (NH3) uit, wat grotendeels

binnen een kilometer in de omtrek neerslaat, zodat een boer met duizend varkens in een vlakbij gelegen Natura2000-gebied volgens Aerius meer depositie zal scoren dan Tata Steel of een grote elektriciteitscentrale twintig kilometer verderop.

Volgens Remkes staat politiek met de rug tegen de muur

Het valt moeilijk in te zien hoe de façade van welwillendheid in stand kan blijven als het kabinet deze piekbelasters inderdaad binnen een jaar probeert weg te werken. Een jaar is in procedureel Nederland eerder de termijn waarop een nieuwe dakkapel te realiseren valt. Met zo'n deadline doemen bepaald onnederlandse beelden op van een overheid die boeren een bom geld door de strot duwt en dan de ME er op afstuurt om het rouwproces over het staken van het bedrijf te bespoedigen.

De pragmaticus Remkes komt met deze onrealistische manoeuvre omdat in zijn analyse de politiek met de rug tegen de muur staat. Alleen als er eerst daadwerkelijk minder stikstofdepositie plaatsvindt, kan deze 'stikstofruimte' benut worden om weer vergunningen af te geven voor bouwprojecten en met voorrang voor de duizenden zogeheten PAS-melders. De PAS-melders zijn veelal boeren die voor 2019 keurig volgens de regels van het Programma Aanpak Stikstof hebben gemeld dat ze maar een klein beetje stikstof uitstootten, en dus te horen kregen dat ze niet vergunningsplichtig waren.

Beperkt perspectief

Door de uitspraak van de Raad van State die het PAS buiten werking stelde, werden al die PAS-melders met terugwerkende kracht illegaal, wat simpelweg onbehoorlijk bestuur is. Serieprocedeerder Vollenbroek staat al in de startblokken om de bedrijven van al deze PAS-melders door de rechter te laten sluiten.

Hier wreekt zich het beperkte perspectief, om dat woord maar weer eens te gebruiken, van Remkes' rapport, dat primair juridisch en procedureel is. Remkes redeneert als volgt: Nederland heeft in 1994 getekend bij het kruisje onder de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn, en kan daar niet meer onder uit. Daarop is in Nederland een wet gemaakt met als eis voor de uitvoering van die Habitatrichtlijn dat we de stikstofdepositie in Natura2000-gebieden terugdringen tot onder de KDW. Vervolgens heeft de Raad van State bepaald dat het PAS – een soort juridische

sjoemelsoftware – toch niet mocht worden gebruikt om tijdelijk onder die KDW-eis uit te komen.

Dit alles is juridisch bindend en dus, aldus nog steeds Remkes, zit de overheid muurvast: er moet eerst aantoonbaar minder stikstofdepositie gerealiseerd zijn voordat Nederlandse rechters bereid zullen zijn om het land 'van het slot te halen'.

Strikt procedurele redenering

In dit juridische schakelbewijs speelt hoegenaamd geen rol in hoeverre nieuwe projecten met een heel lage stikstofuitstoot – zoals woningbouw – daadwerkelijk schade aanrichten aan de natuur. Remkes volgt de strikt procedurele redenering van de Raad van State, die weer redeneert in het voetspoor van clubs als Natuurmonumenten, dat de KDW's in veel Natura2000-gebieden fors worden overschreden, en dus mag er geen gram stikstof van nieuwe projecten meer bij.

Wetenschappelijk gezien slaat dit nergens op. Fictief maar realistisch voorbeeld: in een zeker Natura2000-gebied ligt de KDW op 15 kilo stikstof per hectare per jaar. De depositie is in feite 25 kilo, waarvan 8 kilo inwaait uit het buitenland. Nu wil men drie kilometer verderop een woonwijk bouwen, die op dat Natura2000-gebied een depositie van 10 gram zal veroorzaken. Iedereen snapt, dat het voor de natuur in dat gebied niets uitmaakt of daar jaarlijks per hectare 25 of 25,01 kilo stikstof neerslaat. Maar die woonwijk krijgt geen vergunning, want puur theoretisch draagt die 0,01 kilo bij aan verslechtering van dat Natura2000-gebied.

Op korte termijn blijft obsessie met KDW's

Het is dit onvermogen om buiten de juridische kaders te denken, waardoor Remkes' rapport in wezen op hetzelfde uitkomt als het stikstofplan van Van der Wal met zijn rigide stikstofdoelen. Althans, op de korte termijn waarin de 500 piekbelasters moeten worden uitgekocht.

Vreemd genoeg adviseert Remkes voor de middellange termijn wel om de obsessie met de KDW's los te laten: 'Zoals is afgesproken zal daarom samen met de sector gezocht worden naar een andere juridisch houdbare systematiek waarin 'de staat van de natuur' centraal staat. Indien de juridische houdbaarheid is verzekerd, dient dit alternatief de KDW wettelijk te vervangen. Voor de staat van de natuur is het

belangrijk dat de komende jaren meer wordt ingezet op natuurbeheer en herstelmaatregelen.'

Waarom zo fatalistisch over tempo wetswijzigingen?

Nou breekt m'n klomp. Als dat een beter alternatief is, waarom adviseer je dan niet om dat van het begin af aan toe te passen? Dan zou die nieuwe woonwijk toch nu al gebouwd kunnen worden? Allicht leidt dat ook tot een heel andere, en kortere lijst van piekbelasters. Als de obsessie met de KDW's wordt losgelaten, zal trouwens achteraf bezien menige piekbelaster onterecht zijn uitgekocht of onteigend. Dat wordt weer een mooie klus voor de Raad van State.

De reden is natuurlijk, Remkes zegt het al, dat de 'juridische houdbaarheid verzekerd moet zijn'. Met andere woorden: de wet moet gewijzigd worden en iedereen gaat er op voorhand van uit dat dit jaren gaat duren. En ook Remkes voegt zich naar het heersende narratief dat de natuur in Nederland op omvallen staat en geen jaar meer kan wachten. Of je dat nu gelooft of niet, waarom is iedereen altijd zo fatalistisch over het tempo van wetswijzigingen? Toen de rechter de coronalockdown onwettig verklaarde, had het kabinet Rutte binnen 48 uur een noodwet door de Kamer gejaast om dat te repareren. Dan kan je ook een noodwet door de Kamer loodsen om voor het eind van het jaar de stikstof-lockdown op te heffen.

Wetenschapsjournalist [Arnout Jaspers](#) publiceert iedere zaterdag in Wynia's Week zijn nuchtere columns, waarin hij populaire hypes ontzenuwt.

*Doet u **als donateur** mee aan Wynia's Week? Van harte welkom! Doneren kan [HIER](#). Hartelijk dank!*